

PATRICK DEVILLE:
Peste & Cólera.
Editorial Alfaguara. 2016

Catalina Luque
Professora de Llengua i Literatura · IES Antoni Llidó

Plutarc, al segle I d.C., va escriure les *Vides paral·leles*. A cadascun dels volums posava en relació dues figures de l'Antiguitat (una de grega i una altra de romana) que han compartit característiques comunes o que s'han oposat diverses raons. L'objectiu era aprofundir en la natura dels personatges i oferir-ne un retrat moral.

D'altra banda, als autors francesos els agrada crear grans cicles de novel·les que pretenen donar una visió total de la realitat des de diversos punts de vista. Així són més de noranta les novel·les que formen *La Comédie Humaine* d'Honoré de Balzac, vint les que integren el cicle de *Les Rougon-Macquart*, de Émile Zola, i set les novel·les que conformen *A la recherche du temps perdu*, de Marcel Proust. De fet, un proverbi xinès diu: "no li dones mai una magdalena a un francès..., mai no saps quan acabarà de berenar..."

Patrick Deville és hereu d'ambdues corrents. Amb *Sic Transit Gloria Mundi* l'autor ha projectat dotze novel·les (de les quals ja se n'han publicat cinc) que han de tenir una sèrie de característiques comunes: totes comencen als voltants del 1860, totes narren un descobriment, una exploració o una conquesta que ha canviat el món; totes mostren fets reals i en totes els personatges fan un viatge (d'Oest a Est a les 6 primeres i d'Est a Oest a la resta).

Peste & Cólera és la quarta novel·la de la sèrie i en ella es veu de manera evident l'empremta de Plutarc. Amb un estil asèptic, higiènic, gairebé propi d'una crònica periodística o d'un informe de laboratori, un narrador en 3a persona ens mostra la vida d'un dels científics més interessants i desconeguts del període d'entre guerres: **Alexandre Yersin, el descobridor dels bacils del còlera i de la pesta.**

Però la vida de Yersin es comprén millor per comparació amb altres vides: la de Pasteur, mestre de Yersin i model de científic, però oposat a Yersin pel que fa a la presència del científic en la societat (Pasteur era molt de deixar-se voler i de rebre homenatges); i la d'Arthur Rimbaud, el jove déu maleït dels poetes parnassians, que va abandonar França i la poesia per a viure una vida de contrabandista d'armes, aventurer i tafur, que va acabar el 1891 als 37 anys.

Yersin va ser el descobridor del patògen responsable de la pesta, la gran epidèmia enemiga de la civilització, les víctimes de la qual es compten per milions al llarg de la Història, però va ser absolutament diferent del seu mestre. Yersin era un home frugal, educat en la rigidesa d'una d'eixes esglésies protestants suïsses que prediquen la senzillesa, la pobresa i l'ètica del treball. **Mai no va buscar el reconeixement, mai no va obtenir el premi Nobel, però mai no li va importar.** Yersin va ser

un científic *malgré lui*, **un científic que volia ser aventurer, explorador**, que somiava amb Livingston i amb Stanley, amb el mar..., un científic que ho va deixar tot i va embarcar-se cap a Vietnam i allí va crear tot un món: va ser el primer a arribar a llocs on no hi havia arribat cap home blanc, el primer a enfrontar-se amb els roders que amenaçaven les poblacions, el primer a fer mapes i traçar carreteres, a aclimatar noves espècies i cultivar-ne d'altres amb aprofitament industrial... I al mateix temps, quan era necessari, viatjava a la Xina o a l'Àfrica i descobria en no res el que altres buscaven i buscaven sense èxit.

Peste & Cólera és també l'oposició de dos models de civilització que s'enfronten de tant en tant: el francès i l'alemany. Yersin era suís, va estudiar a Alemanya i després va passar a França de la qual va adquirir la nacionalitat, com Marie Curie. A finals del segle XIX les **tensions entre Alemanya i França no són solament polítiques, sinó també científiques: Koch versus Pasteur.** L'escola alemanya es basa en la lliçó magistral, la francesa en l'observació i l'experimentació. Yersin triarà Pasteur però la guerra entre els dos grups pels descobriments mèdics serà una lluita a mort de la qual **la banda dels pasteurians eixirà vencedora gràcies a Yersin.**

El descobridor de la *Yersinia pestis* va ser, per altra banda, un home amb una necessitat imperiosa de comprendre i dominar el món. Va viure un moment essencial dels descobriments científics, en part liderats per França: avanços mèdics, tecnològics... Aquesta inquietud va estimular Yersin a estudiar-ho tot: botànica, mecànica, astronomia, química, enginyeria... Va ser el primer a tot Vietnam que va tenir un cotxe, que va conrear cautxú. Al paradís de Nha Trang va crear una fàbrica de la vacuna contra la pesta, de cautxú i quinina. Els diners que guanyava els tornava a invertir en investigació i en la millora del seu entorn (mai no se'n va aprofitar personalment).

La novel·la combina dues línies temporals que s'alternen i es confonen: d'una banda, un Yersin molt major abandona per última vegada França a pocs dies de l'entrada de les tropes nazis a la capital. De l'altra banda, tenim la seua biografia amb un ordre més o menys cronològic però rigorosament documentada. L'autor busca informació en textos del mateix Yersin, especialment, la correspondència que al llarg dels anys va mantenir amb la seua mare i la seua germana.

El vincle amb Plutarc el tornem a trobar a la fi de la novel·la perquè, al final de la seua vida, el singular científic, que no s'interessà mai per l'art per considerar-lo una forma de vanitat, es va dedicar a traduir els grans clàssics grecs i llatins buscant la serenitat que dona la perfecció de la forma.